

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри психології
 Олександр САФІН
«8» серпня» 2022 р.

ПРОГРАМА ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ З ПСИХОЛОГІЇ

Освітній ступінь: магістр

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Освітня програма: Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Психологія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма випускного екзамену з психології укладена відповідно до освітньої програми підготовки фахівця зі спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), схвалена Науково-методичною комісією природничо-географічного факультету (Протокол №1 від 08.08.2022 р.).

Випускний екзамен з психології призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає перелік питань дисциплін циклу професійної підготовки, передбачених навчальним планом та освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціалізації «Психологія»:

- Психологія девіантної поведінки;
- Психологія діяльності та навчальний менеджмент;
- Методика навчання психології;
- Психологія впливу;
- Психологія профільної освіти.

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

Кваліфікаційні вимоги до МАГІСТРА

Бакалавр повинен мати належний рівень професійної підготовки, яка передбачає широку освіту, переважно гуманітарну, що включає оволодіння основами філософії, історії, вітчизняної та світової культури, мистецтва, літератури, релігії, економіки, екології, етики, права тощо, а також спеціальні знання в галузі психології; повинен володіти тренінгом спілкування, навичками безперервного духовного, психічного та фізичного самовдосконалення.

Як організатор різноманітних (або одного) видів діяльності в соціумі, магістр повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів у розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Магістр повинен уміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаємостосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Магістр має бути гуманістом, повинен володіти комунікативними й організаторськими навичками, почуттям такту, бути висококультурною людиною. Його освіта передбачає здатність безпосередньо здійснювати психологічну, організаторську, різнопрофільну діяльність, що забезпечує його соціалізацію та профілізацію.

Психолог-магістр закладу (установи) повинен:

- брати участь в організації освітньої та виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей та молоді, їх повноцінного психічного здоров'я;
- проводити психолого-педагогічну діагностику готовності до навчання в період переходу з однієї вікової групи до іншої, допомагати у виборі освітньої установи згідно з рівнем психічного розвитку;
- планувати і розробляти розвиваючі, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, статевих та вікових особливостей дітей;
- сприяти пошуку, добору, розвитку обдарованих дітей, свідомому вибору дітьми та молоддю професії з урахуванням здібностей, ціннісних орієнтацій, життєвих планів і можливостей;
- готувати вихованців до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру та злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;
- здійснювати первинну профілактику алкоголізму і наркоманії, інших шкідливих звичок серед підлітків;
- проводити психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію асоціальної поведінки;
- формувати психологічну культуру вихованців, учнів, педагогів, батьків;
- консультувати працівників освітніх установ з питань психології та практичного її використання.

У своїй професійній діяльності психолог-магістр, як працівник психологічної служби, повинен:

- керуватись Етичним Кодексом психолога;
- дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність дитини, захищати її від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, пропагувати здоровий спосіб життя;
- зберігати професійну таємницю, не поширювати відомості,

отримані у процесі діагностичної або корекційної роботи, якщо її поширення може завдати шкоди дитині чи її оточенню;

- постійно підвищувати свій професійний рівень та загальну культуру;
- пропагувати психологічні знання, запобігати здійсненню психодіагностичної, розвивально-корекційної, профілактичної, консультативно-методичної роботи особами, що не мають відповідної фахової підготовки;

- будувати свою діяльність на основі доброзичливості, шляхом співробітництва, довіри, у тісному контакті з усіма учасниками педагогічного процесу;

- знати програмно методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня освіти, розвитку дітей, вимоги до нормативного забезпечення навчально-виховного процесу, основні напрями і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

Магістр повинен володіти такими компетентностями:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 10. Здатність працювати в команді, володіти навичками

міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Усвідомлювати суспільне призначення і предметну сутність професії.

ЗК 14. Здатність до розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції природничих та філософсько-природничих знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ФК 1. Здатність використовувати психолого-педагогічні закономірності організації освітнього процесу, його методологічні засади, загальні принципи побудови змісту освіти з урахуванням різних вікових та індивідуальних особливостей учнів.

ФК 2. Здатність впроваджувати концепції національного виховання, нові досягнення психолого-педагогічної науки, перспективний педагогічний досвід у практику роботи

ФК 3. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології навчання біології для планування та організації освітньої діяльності з біології та природознавства в закладах загальної середньої освіти.

ФК 4. Використання у професійній діяльності новітніх педагогічних технологій, самовдосконалення професійної майстерності та дотримання педагогічної етики.

ФК 5. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання біології, спрямованих на розвиток здібностей учнів.

ФК 6. Здатність організовувати та популяризувати роботу щодо збереження навколишнього середовища серед учасників освітнього процесу.

ФК 7. Здатність обирати оптимальні шляхи вирішення проблемних ситуацій у професійній діяльності вчителя біології та природознавства.

ФК 8. Аналіз, систематизація та узагальнення результатів наукових досліджень у сфері природничої освіти та науки.

ФК 9. Оцінка результатів наукових досліджень у сфері освіти загалом та природничої освіти з використанням сучасних методів науки, інформаційних та інноваційних технологій

ФК 10. Вирішення комплексних проблем у галузі професійної та наукової діяльності, що вимагають глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики шляхом використання концептуальних та методологічних знань, у тому числі найбільш передових, в одній або декількох суміжних галузях науково-дослідницької та професійної діяльності.

ФК 20. Здатність застосувати концептуальні знання, інноваційні підходи для розв'язання психологічних завдань.

Психологія девіантної поведінки

Поведінкова паталогія та її ознаки. Основні підходи до вивчення девіантної поведінки. Тракткування девіантної поведінки у різних психологічних напрямках. Причини девіантної поведінки. Деліквентний тип девіантної поведінки. Психологічні особливості і мотивація поведінки адиктивної особистості. Акцентуація характеру та її ознаки. Патохарактерологічний варіант розвитку девіантної поведінки. Класифікація особистісних розладів та їх характеристика. Спільні і відмінні риси між ідеальною нормою, креативністю и девіаціями у поведінці. Поняття про агресію і види агресивних дій. Методика роботи із фізичною агресією в дитячому віці. Наслідки застосування тілесних покарань батьками та «неагресивні» моделі дисциплінарного впливу. Психокорекційна методика терапевтичної роботи із порушеннями поведінки (деструктивною агресією і асоціальною спрямованістю) в підлітковому віці. Погляди на проблему самогубства протягом різних культурно-історичних епох. Нейробіологічна і генетична обумовленість суїцидальної поведінки. Основні форми ухиляння від школи та критерії їх розрізнення. Причини виникнення шкільної фобії. Основні моделі соціалізації страху в дитячому віці. Практичні рекомендації щодо подолання страху. Соціально-психологічна превенція девіантної поведінки. Основні форми та етапи профілактичної роботи.

Психологія діяльності та навчальний менеджмент;

Індивідуально-типологічні особливості особистості за К. Г. Юнгом. Розкрийте поняття навчального менеджменту. Розкрийте «мету» як основний компонент діяльності. Цілепокладання та його функції. Зазначте принципи і правила постановки цілей. Види цілей. Розкрийте психологічні особливості планування діяльності. Розкрийте поняття мотивації та її роль в управлінні навчанням. Основні форм організації навчання. Дайте загальну характеристику дорослого віку. Охарактеризуйте розвиток особистості дорослого. Розкрийте поняття освітньо-вікових періодів. Розкрийте

психологічні особливості оцінювання. Охарактеризуйте вербальні засоби педагогічної комунікації. Охарактеризуйте невербальні засоби педагогічної комунікації.

Методика навчання психології

Типові світові тенденції сучасної психологічної освіти. Вивчення психології в середніх навчальних закладах різних країн. Лекції з психології. Семінарські заняття з психології. Практичні і лабораторні заняття з психології. Самостійна робота при підготовці до занять з психології в середніх навчальних закладах. Методи закріплення вивченого матеріалу з психології в середніх навчальних закладах. Словесні методи навчання психології. Наочні методи навчання психології. Практичні методи навчання психології. Активні методи навчання психології. Компетентісний підхід до організації навчального процесу з психології. Основні функції та види оцінювання знань учнів з психології. Принципи перевірки та оцінювання знань учнів з психології. Види та форми перевірки знань при вивченні психології. Наукові психологічні знання для укладання курсу психології. Практичні психологічні знання для укладання курсу психології.

Психологія впливу

Порівняйте особливості соціального та психологічного впливу. Розкрийте сутність психологічного впливу, його види та засоби. Охарактеризуйте особливості впливу ситуації та взаємодії людини і ситуації. Розкрийте сутність навмисного та ненавмисного впливу. Поясніть особливості явищ впливу: соціальна фасилітація і соціальна інгібіція (за Ф.Олпортом). Охарактеризуйте методи психологічного впливу на людину. Пояснити закономірності конструювання бесіди, використання методів та прийомів психологічного впливу. Охарактеризуйте способи соціально-психологічного впливу: переконання та навіювання. Навести приклади. Розкрийте сутність прийомів риторики, наведіть приклади. Якими основними

прийомами риторики забезпечувався успіх політичних ораторів. Пояснити сутність та ознаки маніпулятивного впливу. Охарактеризуйте способи соціально-психологічного впливу: наслідування, мода, чутки. Навести приклади. Поясніть стратегії та тактики впливу. Концепція стратегій Томаса-Кілмена в ситуації конфліктного спілкування та їх види. Охарактеризуйте стратегії маніпулятивного спілкування ученого та типи маніпуляторів Е. Шострома. Охарактеризуйте соціально-психологічний вплив засобів масової інформації на людину. Пояснити сутність сугестії та навіюваності. Охарактеризуйте види та форми прямого навіювання. Поясніть базові види навіювання та приклади їх використання. Поясніть сутність та види прихованого психологічного впливу.

Психологія профільної освіти

Охарактеризуйте сутність поняття «профільне навчання». Мета і завдання профільного навчання. Принципи організації профільного навчання. Структура профільного навчання. Профіль навчання. Передумова профільного навчання. Форми організації профільного навчання на характером взаємодії суб'єктів. Психологічний супровід профільного навчання. Форми психологічного супроводу. Підготовка, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для профільної школи. Профільне навчання у школах сільської місцевості. Профільне навчання в ліцеї. Роль позашкільного навчального закладу щодо організації профільного навчання школярів. Профільне навчання учнів з обмеженими можливостями здоров'я. Компетентність вчителя в умовах профільного навчання. Готовність вчителя до здійснення професійної діяльності. Види готовності. Критерії готовності вчителя до профільного навчання. Самооцінка професійної компетентності вчителя профільної школи. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії вчителя з учнями. Основні психологічні проблеми особистості учня. Напрямки психологічного супроводу профільного навчання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

З дисципліни «Психологія девіантної поведінки»:

1. Психологія девіантної поведінки особистості: навчальний посібник. Уклад. О.Д. Сафін, С.П. Байда. Умань: ВПЦ «Візаві». 2021. 202 с.
2. Лучинкіна А. Профілактика девіантної поведінки. Ч.1 К.: Главник, 2008. 127 с.
3. Лучинкіна А. Профілактика девіантної поведінки. Ч.2 К.: Главник, 2008. 127 с.
4. Лобанова А. С. Соціально-психологічні аспекти роботи з підлітками, схильними до девіації К.: Каравела, 2012. 367 с.
5. Мамайчук І.І. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2012. 117 с.
6. Оржеховська В. М. Педагогічна профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: орієнтовна програма для системи післядипломної педагогічної освіти К.: 2007. 63 с.
7. Перепелюк Т.Д., Петровська І.О. Психологія девіантної поведінки: методичні вказівки для студентів. Умань: ПП Жовтий, 2011. 96 с.
8. Психологія девіантної поведінки: навчальний посібник / уклад. О.Д.Сафін, С.П.Байда. Умань: ВПЦ «Візаві». 2019. 197с.

З дисципліни «Психологія діяльності та навчальний менеджмент»:

1. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : навч. посіб. / М.В. Артюшина, Л.М. Журавська, Л.А. Колесніченко та ін.; За заг. ред. М.В. Артюшиної. Київ: КНЕУ, 2008. 336 с.
2. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В.А. Козаков, М.В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.; За заг. ред. В.А. Козакова. Київ: КНЕУ, 2003. 829 с.
3. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: зб. міні-

кейсів / М.І. Радченко, Л.А. Колесніченко, Л.Л. Борисенко та ін. Київ: КНЕНУ, 2010. 151 с.

З дисципліни «Методика навчання психології»:

1. Жуков С. М., Самойлов В. В. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб. Артемівськ: ДонУЕП, 2015. 435 с.
2. Методика навчання психології: курс лекцій: навчальний посібник / уклад. Т. Д. Перепелюк, Н. В. Гриньова. Умань: 2017. 152 с.

З дисципліни «Психологія впливу»

1. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. 447 с. URL: http://ebooktime.net/book_300.html
2. Собченко О.М. Психологія впливу. К.: Кондор, 2013. 156 с.
3. Гуменюк О.Є. Психологія впливу. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 304 с.
4. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу. К.: Міленіум, 2008. 214 с.
5. Данилевич Л.А. Психологічні особливості інформаційного впливу соціуму на екологічну свідомість. Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінги. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Умань, 14 травня 2020 року). Умань, 2020. С.19–22.
6. Хоменко З.І. Вплив учителя на емоційний стан учнів. К.: Редакція загально-педагогічних газет, 2012. 121 с.

З дисципліни «Психологія профільної школи» :

1. Закон України «Про освіту». К., 2017.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.). К.,

1994.

3. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. 2003. № 24. С. 3–15.
4. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. К.: «К.І.С.», 2003. 296 с.
5. Галузева Програма впровадження профільного навчання 2008-2010 рр. (схвалена колегією Міністерства освіти і науки України, протокол №4/11-2 від 24.04.2008)
6. Закон України «Про загальну середню освіту» (ст.9,15,18,30,32,36 Концепція профільного навчання у старшій школі (нова редакція) (наказ МОН №854 від 11.09.2009)
7. Балл Г. Психолого-педагогічні засади організації профільної допрофесійної підготовки школярів / Г. Балл, П. Перепелиця Педагогіка і психологія проф. освіти. 1998- № 5. С. 149–159.
8. Кизенко В.І. З вітчизняного досвіду організації профільного навчання в старшій школі: підруч. для директора. 2003. № 11/12. С. 61 – 74.
9. Кизенко В.І. Дидактичні засади формування навчальних профілів: посібник. Педагогічна думка, 2010.
10. Кизенко В.І., Трубачева С.Е., Корсакова О.К., Концепція профільного навчання в старшій школі. 2003; 2009.
11. Шиян Н. І. Дидактичні засади профільного навчання у загальноосвітній школі сільської місцевості. Х., 2005.
12. Шиян Н.І. Профільне навчання у школах сільської місцевості: теорія і практика Н.І. Шиян. Полтава: АСМІ. 2004. 442 с.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін.

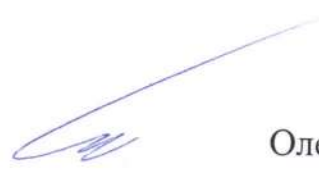
Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день. Час на підготовку – 30 хвилин.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

Програма випускного екзамену затверджена на засіданні кафедри психології (протокол № 1 від 08 серпня 2022 року).

Зав. кафедри психології

д-р. психол. наук, професор

Олександр САФІН